Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 4 marca 1936 r. 1426.

Treść numeru:

x

x x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

K r o n i k a .

1/."SEMESTR WILEŃSKI" NA UNIWERSYTECIE KOWIEŃSKIM. "Liet. Aidas" z 2.III.1936 r.: : Dnia 1 marca z inicjatywy akademickiego oddziału Zw.Wyzw.Wilna rozpoczął się na uniwersytecie kowieńskim "semestr wileński". Akademicy w odpowiednim nastroju powitali prelekcje wileńskie. Do sal wykładowych , przepełnionych słuchaczami przyniesiono ok.30 sztandarów. Chór akademicki wykonał hymny: narodowy i wileński. Przemawiali rektor prof.Romer oraz b.minister dr.Zaunius.

Prof.Romer pozdrowił inicjatorów"semestru wileńskiego" i podkreślił potrzebę studjowania Wilna i kwestji wileńskiej ze względu na to, że wielu młodych akademików nie miało i nie ma okazji ujrzenia swej stolicy. Prof.Romer zaznaczył, że studjowanie sprawy wileńskiej jest najpotrzebniejsze, że kwestja wileńska pod względem prawa i słuszności pozostaje otwarta. Prof.Romer oświadczy że są dwie możliwości rozwiązania kwestji wileńskiej: albo ugięcie się Litwy i Narodu Litewskiego przed siłą i przemocą, albo poddanie się Polski światowi prawa i słuszności. Litwa ugiąć się nie może, gdyż chodzi tu o istotę prawa, a jednocześnie o postulaty Narodu Litewskiego. Prof.Romer scharakteryzował obecną sytuację polityczną narodów: polskiego i litewskiego słowami samego Piłsudskiego, który powiedział, że zwyciężeni są dopiero wtedy zwyciężonymi, gdy sami się do tego przyznają. Litwa nie jest więc zwyciężona.-

Następnie dr.Zaunius wygłosił odczyt p.t. "Nasza droga do Wilna". Prelegent podkreślił cele studjów akademickich, które polegają na poruszaniu spraw i zmuszaniu do myślenia i działania. Taki cel też ma "semestr wileński". Kwestja wileńska, zdaniem dr. Zauniusa wypłynęła na widownię w czasach powojennych, kiedy odbudowywano Litwę, w politycznej konjunkturze propagandy antylitewskiej ze strony sąsiadów. Konjunktura polityczna nie jest jednak rzeczą stałą. Ulega ona zmianom i dziś różni się od konjunktury powojennej z przed lat kilkunastu. Chociaż Polska jest formalną sojuszniczką wielkiego państwa i oficjalnie utrzymuje dobre stosunki z Niemcami, jednak konjunktura polityczna się zmieniła.Świadczą o tem fakty grupowania się państw w czasach ostatnich. W Polsce odczuwa się nastrój izolacji. Tak więc wszelkie nadzieje, co do zmienionej konjuktury politycznej są istotne i Litwa nie może czuć, że droga do Wilna jest dla niej zamknięta. Droga ta jest tylko zatamowana przez obecną sytuację, która nie jest jednak wieczna. Dr.Zaunius wyjaśnił pozatem pewne wynikające w społeczeństwie kwestje. Czy można np. sądzić, że mniejszy od Narodu Polskiego Naród Litewski może w jakikolwiek sposób odzyskać Wilno? Przecież nie znajdzie się ani jedno państwo, któreby w imię sprawiedliwości zwyciężyło Polskę i oddało Wilno Litwie. Litwa nie może odzyskać Wilna drogą wojny. Jest jednak sposób walki, który się przejawia w momentach politycznych, gospodarczych i innych w ciągu dłuższego czasu. Tak jest istotnie z Wilnem, lecz Litwini często się spowodu Wilna niecierpliwią , podczas gdy trzeba mierzyć to wszystko miarką czasu narodu, gdyż Wilno będzie musiało tak czy inaczej do narodu litewskiego należeć.

Litwa powinna dźwigać swój dobrobyt gospodarczy, poziom swej gospodarki, finansów, dróg i innych dóbr materjalnych, co w odpowiednim momencie będzie potrzebne do wygrania walki. Litwa xxxxx drogą tą kroczy i dokonała wiele w porównaniu z tem co było dawniej. Dobrobyt ekonomiczny jest koniecznym warunkiem wyprodukowania inteligencji litewskiej. Bez poparcia ekonomicznego i materjalnego niemożliwe są moralne ani też wolicjonalne warunki walki.

Na zakończenie dr.Zaunius poruszył pewne kwestje przyszłości. Gdyby Litwa odzyskała Wileńszczyznę, to byłaby mocną jednostką gospodarczą z 10-ciomiljonową ludnością. Dr.Zaunius zakończył swój odczyt w sposób następujący: "Kwestja wileńska nie jest jakąś trawą, którą możnaby tuż po zasianiu kosić. Kwestja wileńska

jest wileńskim dębem, który wyrośnie z odporności narodu i państwa litewskiego i swemi gałęziami otuli wyzwolone Wilno i ziemię wileńską."

Odczyt dr.Zauniusa przerywały wielokrotnie owacje. Na zakończenie chór akademicki odśpiewał "Gaudeamus igitur". /A-8/6/. P.

2/. ODCZYT SIDZIKAUSKASA O STOSUNKACH POLSKO-LITEWSKICH. "L.Aidas" z 29.II.1936 r.: Z inicjatywy Instytutu Nauk Polityczno-Społecznych odbył się 28 lutego r.b. odczyt b.posła litewskiego w Berlinie p.W.Sidzikauskasa na temat stosunków polsko-litewskich. Prelegent obszernie omówił rokowania dyplomatyczne, jakie prowadziły rządy Litwy i Polski dla rozwiązania kwestji wileńskiej. Prelegent podzielił historję stosunków polsko-litewskich na dwa okresy; w pierwszym okresie , który się zakończył mniej więcej w 1923 r. stanowisko Polaków w stosunku do Litwy opierało się na tem, że Polacy nie wierzyli w litewską niepodległość. Wysiłki litewskie w kierunku odbudowy państwa oraz litewskie odrodzenie narodowe była to dla Polaków "romantyka", niemająca oparcia w rzeczywistości.

Drugi okres, który trwa dotychczas, charakterystyczny jest , zdaniem Sidzikauskasa, przez to, że Polacy w uznaniu Litwy de jure przez inne państwa i skonsolidowaniu wewnętrznego życia lit. nie mogli się nie liczyć z faktem niepodległości litewskiej. Jeżeli w pierwszym okresie rokowania były głównie prowadzone przez Ligę Narodów, to drugi okres odznaczył się też rokowaniami bezpośredniemi przy pomocy których Polacy starali się uzyskać dla Litwy uznania utworzonej przez nich sytuacji. Jednak ani w Lidze Narodów, ani też drogą bezpośrednich rokowań, Polacy niewiele osiągnęli. Najważniejszym ich sukcesem było postanowienie konferencji ambasadorów w sprawie ustalenia granicy między obu państwami w myśl traktatu wersalskiego. Jednak przeciwko tej uchwale konferencji ambasadorów rząd litewski zaprotestował.

Jurydyczna strona jest dla Litwy znacznie silniejsza.Litwini posiadają traktat suwalski, traktat pokojowy z Sowietami, przychylną dla Litwy decyzję Trybunału Haskiego w sprawie tranzytu i t.d.

Ogólnym rysem polityki polskiej w stosunku do Litwy jest to, że Polacy zawsze starali się stworzyć Litwie trudności zarówno na terenie międzynarodowym, jak w stosunkach bezpośrednich z Litwą, jak wreszcie w samej Litwie.

Na zakończenie prelegent podkreślił, że wyzwolenie Wilna nie jest romantyką a rzeczywistością. Litwa dopiero wtedy będzie mogła należycie spełnić swą misję, wypływającą z sytuacji geopolitycznej, gdy wszystkie ziemie litewskie będą złączone. /A-8/34 /.P.

3/. POSŁOWIE WŁOSKI I NIEMIECKI U MINISTRA LOZORAJTISA. Prasy ryska z 3.III.1936 r.: Minister S.Zagra.Lozorajtis przyjął posła włoskiego Franconi i posła niemieckiego dr.Zechlin. /A-14/. P.

4/. DOKOŁA ROKOWAN LITEWSKO-NIEMIECKICH. Prasa ryska z 3.III.1936 r.: Dyrektor "Elty" Dajlide zrzekł się stanowiska przewodniczącego komisji litewsko-niemieckiej do spraw spornych obywatelstwa. Na jego miejsce wyznaczony został referent M-stwa Spr.Zagran. Montwila. /A-[illegible]/.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ
I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

5/. WALKA Z ANALFABETYZMEM. "[illegible].Żinios" z 28.II.1936 r.: Zamierzane jest tworzenie przy szkołach początkowych przymusowych kursów dla wszystkich niepiśmiennych w wieku do lat 40. Kursy te byłyby organizowane w okresach,gdy jest mniej pracy na roli. /C-17/1/.

jest wileńskim dębem, który wyrośnie z odporności narodu i państwa litewskiego i swemi gałęziami otuli wyzwolone Wilno i ziemie wileńską."

Odczyt dr.Zauniusa przerywały wielokrotnie owacje. Na zakończenie chór akademicki odśpiewał "Gaudeamus igitur". /A-8/6/. P.

2/. ODCZYT SIDZIKAUSKASA O STOSUNKACH POLSKO-LITEWSKICH. "L.Aidas" z 29.II.1936 r.: Z inicjatywy Instytutu Nauk Politycznospołecznych odbył się 28 lutego r.b. odczyt b.posła litewskiego w Berlinie p.W.Sidzikauskasa na temat stosunków polsko-litewskich. Prelegent obszernie omówił rokowania dyplomatyczne, jakie prowadziły rządy Litwy i Polski dla rozwiązania kwestji wileńskiej. Prelegent podzielił historję stosunków polsko-litewskich na dwa okresy, w pierwszym okresie , który się zakończył mniej więcej w 1923 r. stanowisko Polaków w stosunku do Litwy opierało się na tem, że Polacy nie wierzyli w litewską niepodległość. Wysiłki litewskie w kierunku odbudowy państwa oraz litewskie odrodzenie narodowe była to dla Polaków "romantyka", niemająca oparcia w rzeczywistości.

Drugi okres, który trwa dotychczas, charakterystyczny jest ,zdaniem Sidzikauskasa, przez to, że Polacy w uznaniu Litwy de jure przez inne państwa i skonsolidowaniu wewnętrznego życia lit. nie mogli się nie liczyć z faktem niepodległości litewskiej. Jeżeli w pierwszym okresie rokowania były głównie prowadzone przez Ligę Narodów, to drugi okres odznaczył się też rokowaniami bezpośredniemi przy pomocy których Polacy starali się uzyskać dla Litwy uznania utworzonej przez nich sytuacji. Jednak ani w Lidze Narodów, ani też drogą bezpośrednich rokowań, Polacy nie osiągnęli. Najważniejszym ich sukcesem było postanowienie konferencji ambasadorów w sprawie ustalenia granicy między obu państwami w myśl traktatu wersalskiego. Jednak przeciwko tej uchwale konferencji ambasadorów rząd litewski zaprotestował.

Jurydyczna strona jest dla Litwy znacznie silniejsza.Litwini posiadają traktat suwalski, traktat pokojowy z Sowietami, przychylna dla Litwy decyzja Trybunału Haskiego w sprawie tranzytu i t.d.

Ogólnym rysem polityki polskiej w stosunku do Litwy jest to, że Polacy zawsze starali się stworzyć Litwie trudności zarówno na terenie międzynarodowym, jak w stosunkach bezpośrednich z Litwą, jak wreszcie w samej Litwie.

Na zakończenie prelegent podkreślił, że wyzwolenie Wilna nie jest romantyką a rzeczywistością. Litwa dopiero wtedy będzie mogła należycie spełnić swą misję, wypływającą z sytuacji geopolitycznej, gdy wszystkie ziemie litewskie będą złączone. /A-8/34 /.P.

3/. POSŁOWIE WŁOSKI I NIEMIECKI U MINISTRA LOZORAJTISA. Przegląd prasy z 3.III.1936 r.: Minister S.Zagra.Lozorajtis przyjął posła włoskiego Franconi i posła niemieckiego dr.Zechlin /A-14/. P.

4/. DOKOŁA ROKOWAŃ LITEWSKO-NIEMIECKICH. Przegląd prasy z 3.III.1936 r.: Dyrektor "Elty" Dejlide zrzekł się stanowiska przewodniczącego komisji litewsko-niemieckiej do spraw spornych obywatelstwa. Na jego miejsce wyznaczony został referent M-stwa Spr.Zagran. Montvila. /A- /-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

5/. WALKA Z ANALFABETYZMEM. "L.Žinios" z 28.II.1936 r.: Zamierzone jest tworzenie przy szkołach początkowych prawmiasowych kursów dla wszystkich niepiśmiennych w wieku do lat 40. Kursy te byłyby organizowane w okresach,gdy jest mniej pracy na roli. /C-17/1/.

6/. REFERAT PRASY I TOWARZYSTW. "L.Żinios" z 28.II.36 r.: Została już przekazana Gabinetowi Ministrów zmiana etatów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Zostaje założony nowy referat organizacyj i prasy. Wydział ten będzie posiadał dwóch urzędników, referenta i sekretarza i będzie zależny od Departamentu Administracyjnego. Czasowo obowiązki referenta prasowego pełni Kompajtis, zaś referenta dla spraw towarzystw Aleknawiczius. /C-12/5/.P.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

Kronika.

7/. ZWALCZANIE SPÓŁDZIELNI LITEWSKIEJ. "L.Żinios" z 28.II. 1936 r.: Dyrektorjat kłajpedzki zamierza zastosować dawną ustawę niemiecką, na mocy której kooperatywy mogą sprzedawać towary tylko swym członkom. Chodziłoby w tym wypadku o sparaliżowanie działalności kooperatyw litewskich jak "Lietukis" i in., które posiadają obecnie w Kraju Kłajpedzkim liczne oddziały. /E-21/1/.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

Kronika.

8/. PRZEŚLADOWANIA LITWINÓW W UJĘCIU "VIL.RYTOJUS"."Vil. Ryt" z 3.III.1936 r.: 29 lutego zawiesił działalność oddziałów T-stwa św.Kazimierza w Kozityszkach, Ligunach i Ratkuniszkach gm. duksztańskiej.

26 lutego we wsi Mocki pow.wileńsko-trocki policjant z Gierwiat Radugo opieczętował lokal czytelni "Rytasa".

18 lutego w nocy nieznani sprawcy stłukli w miasteczku Opsa pow.brasławskiego dwie szyby w lokalu dawnej czytelni litewskiej.

Od kierownika czytelni litewskiej we wsi Domasze pow.brasławskiego B.Czerniauskasa odebrano abonament radjowy.

Zamknięte zostały wszystkie czytelnie "Rytasa" i T-stwa św. Kazimierza we wsiach: Zaborniki, Kupczele, Petkuniszki, Domasze, Opsa i Mieluny pow.brasławskiego.

Zamknięty został ogródek dla dzieci we wsi Wojniuny gm. opeskiej pow.brasławskiego. Jednocześnie opieczętowano książki wszystkich czytelni, zaś kierowników zamkniętych czytelni wezwano do starostwą.

1 lutego kierowniczka czytelni w Petkuniszkach pow.brasławskiego Małyszkówna-Krywelisowa została skazana przez starostwo na zł.200.- grzywny za rzekomo nielegalne nauczanie dzieci. Kierowniczka czytelni w Kupczelach W.Żyżmorówna skazana została na zł.50.- grzywny za rzekomo nielegalnie urządzony wieczór litewski. Obie te sprawy przekazano do sądu.

Zawieszona została działalność oddziału T-stwa św.Kazimierza w miejscowościach: Kupczele, Jurany, Mieluny, Wojniuny, Zaborniki i Domasze pow.brasławskiego. Książki oddziałów zostały opieczętowane.

W Gierwiatach pow.wilásko-trockiego w początkach roku szkolnego uczono dzieci w miejscowej szkole publicznej języka litewskiego /3 razy tygodniowo/ i religji po litewsku /2 razy tygodniowo/. Obecnie od trzech już miesięcy spowodu choroby nauczycielki nie uczy się dzieci ani języka, ani religji./H-4/5/.

9/. LITEWSKI WIECZÓR SZTUKI I LITERATURY. "Vil.Ryt." z 3.III.1936 r.: 3 marca odbył się wieczór litewskiego towarzystwa sztuki i literatury. /H-3/11/.

10/.OBCHÓD 10-LECIA ISTNIENIA TOWARZYSTWA ŚW. KAZIMIERZA. "Vil.Ryt." z 3.III.1936 r.: 4 marca r.b. centralny zarząd T-stwa św.Kazimierza organizuje obchód 10-lecia działalności towarzystwa. W związku z tem odbędzie się jubileuszowa akademja. /H-1/5/.

-----oOo-----